

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

OTTHON TANULÓ, ATÍPIKUS FEJLŐDÉSŰ GYERMEKEKET NEVELŐ SZÜLŐK ÉS PEDAGÓGUSOK SZÁMÁRA

Az otthontanulás többszörös kihívás az atipikus fejlődésű – tanulási zavarral, figyelemzavarral, hiperaktivitás zavarral, impulzus kontrollzavarral, autizmus spektrum zavarral – küzdő gyermekeket nevelő szülők számára.

A feladat megoldásához készült útmutatónak ez a „kisokos”. A pedagógiai-pszichológiai módszerek ismeretével valamivel könnyebben megoldható az otthoni tanulás, de így sem lesz egyszerű feladat.

Atipikus fejlődésnek nevezzük az olyan, nem mindig nyilvánvaló és biztosan azonosítható neurológiai alapú eltéréseket, amelyek gyakran együtt, és különböző kombinációkban jelennek meg. A szindrómák közös megjelenésének oka az egymást átfedő fejlődési utak, amelyek az atipikus idegrendszeri éréshez vezetnek.

Neurológiai alapú teljesítményzavarok főbb csoportjai:

- **tanulási zavar**, tanulási nehézség (diszlexia, diszkalkulia, diszgráfia),
- **kontrollzavarok** (figyelemzavar, hiperaktivitás zavar, impulzus kontrollzavar),
- **autizmus spektrum zavarok** egy része.

Mindezek a neurológiai sajátosságok veleszületett és/vagy szerzett idegrendszeri eltéréseken alapulnak, és a környezet, így a tanítási módszerek meghatározó jelentőségűek a kialakulásukban. Optimális körülmények között kiemelkedő tehetséggé fejlődhetnek az egyébként jó képességekkel rendelkező atipikus fejlődésű gyerekek is.

Nemcsak az oktatási intézmények számára jelent kihívást ezeknek a gyermekeknek megfelelő környezetet biztosítani, hanem a nevelésük sok nehézséggel járhat a család számára is. Az otthontanulás így többszörös kihívás az atipikus fejlődésű gyermekeket nevelő szülők számára.

A feladat megoldásához készült útmutatónak ez a „kisokos”. A pedagógiai-pszichológiai módszerek ismeretével valamivel könnyebben megoldható az otthoni tanulás, de így sem lesz egyszerű feladat. Minél pontosabban, ugyanakkor kreatívan, az adott gyermekre alkalmazva sikerül a módszereket bevezetni, annál nagyobb a siker valószínűsége.

Alapszabályok

A szokásos nevelési szabályok, tanulási és tevékenységi lehetőségek az atipikus fejlődésű gyermekek estében is alkalmazhatóak, ezért az **otthon tanuláshoz készült „kisokos”** jó kiindulási pont. Vannak azonban nagyon fontos különbségek, amelyekre figyelni kell.

A különlegesek esetében minden hatványozottan jelentkeznek, ezért sokkal következetesebben és intenzívebben kell az alapvető szabályokat betartani:

1. **Egyértelmű határok, tiszta szabályok.**
2. **Türelem – Kevesebb=több.**
3. **Tevékenységben tartás.**

1. Egyértelmű határok, tiszta szabályok

Az atipikus fejlődés minden formájában nagy szerepet játszik az idegrendszeri elköteleződés késleltetettsége vagy túlzott erőssége. Vagyis bár gyorsan megérthet tananyagot, szabályokat, de csak akkor fog hosszabban is emlékezni rá, ha többször éri ugyanaz az inger az agyat. Autizmus esetén viszont gyakori, hogy túl gyorsan és mélyen bevésődik valami, és ez merevvé teszi a tanulást és viselkedést.

A legnagyobb segítség tehát, ha *egyértelműen* kap információkat az atipikus fejlődésű agy:

- **Tanulási zavar** esetén egyértelmű tanulási útra van szükség. Mindig helyes szavakat kell látnia a diszlexiásnak, egyféle számolási módot kell rögzítenie a diszkalkuliásnak, hogy biztos képességek alakuljanak ki.
- **Kontrollzavarok** esetén a szabályoknak “betonból” kell lenni, és következetesen be kell tartani és tartatni ezeket, mert mint a diszlexiás a betűket, úgy a viselkedés zavarokkal küzdő gyerekek a szabályokat nem tudják megjegyezni.
- **Az autista idegrendszer** számára a biztonságot jelentik a szabályok, ezért az ő esetükben szintén az segít, ha tiszta szabályok között élhetnek.

2. Türelem – Kevesebb=több

Az idegi elköteleződéshez idő kell, így, ha gyors a haladás, ez nem történik meg, vagyis nem stabilizálódnak a megtanultak, legyen az betű, vers, számolási művelet vagy viselkedési szabály.

- **Tanulási zavar** esetén az ismétlés, alapos begyakorlás segít. Ezért a tanulás során a lassabb haladással megalapozható a további tanulás hatékonysága.
- **Kontrollzavarok** esetén fokozatosan lehet a viselkedési szabályokat megtanítani. Szokásokat kell rögzíteni, amikor az egyik szabály már működik, akkor lehet egy újabbat bevezetni.
- **Autizmus** esetén az idegrendszer túlterhelődhet az erős ingerfelvétel miatt, ezért kell türelmesen, lépésről lépésre haladni akár a tanulásban, akár a mindennapi tevékenységekben.

3. Tevékenységben tartás

Az **aktivitás** segít mindenben, ezért ez a harmadik kulcs.

- **Tanulási zavar** esetén a tevékenységhez, mozdulathoz, képhez, hanghoz kötött tanulás, tehát az észlelési csatornák bevonása a siker titka.
- **Kontrollzavarokkal** küzdők számára létkérdés a tevékenység, mert üresjáratban szétesik a szabályozásuk. Kicsit olyanok, mintha kerékpáron ülnének, folyton hajtaniuk kell. Értelmes tevékenységek esetén jelentősen csökken a konfliktusok száma.
- **Az autista** számára a saját érdeklődési területe a biztonság világa, ezért érdemes biztosítani számára az ennek megfelelő tevékenységeket.

2020. 06. 04.

(Készítette: Széll Klára iskolapszichológus Gyarmathy Éva anyaga alapján)